ISSN: 2181-3906 2024

International scientifijournal
«MODERN SCIENCE AND RESEARCH»
VOLUME 3 / ISSUE 4 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

PEDAGOGIK MULOQOT VA UNING AHAMIYATI.

Turdimuratova Aynura Alayatdin qizi
SamDTU Davolash-2 fakulteti 134 guruh talabasi.
Tohirova Farida Olimjonovna.
SamDTU Informatika, informatsion texnologiyalar kafedrasi o’qituvchisi.

https://doi.org/10.5281/zenodo.11002580

Annotatsiya. *Pedagog muomala vositasi orkali kanday axborot olishini karab chiqar ekanmiz, o‘quvchining shaxsi haqidagi axborotning muhimligini alohida ta’kidlab o‘tish kerak.Muomala - shaxsni g‘oyat xilma-xil sharoit va ko‘nikmalarda o‘rgatishga imkon beradi.*

Pedagog o‘quvchilar bilan muomala qilar ekan, juda mayda qismlarini xam anglab olishga qodir bo‘ladi. Bular sirtdan qaraganda unchalik ahamiyatli bo‘lmasada, shaxsda sodir bo‘laètgan, uni tushunish uchun juda muhim bo‘lgan zarur ichki jaraènlar ko‘rinishlarining alomatlari ham bo‘lishi mumkin, bunda pedagog shaxsi katta rol o‘ynaydi. Ayni xil hodisaning turli kishilar tomnidan talqini, uning shaxsning o‘tmishdagi tajribasiga bog‘likligi bilan izohlanadi, bu tajribaning uch jihati bor: umuman, haètiy tajriba, pedagogik faoliyat tajribasi, o‘quvchilar bilan muomalada bo‘lish tajribasi.

Kalit suzlar. *Muloqot, amaliy faoliyat, munosabatlar, muloqot madaniyati, talabalar bilan muloqot, O‘qituvchi faoliyati.*

PEDAGOGICAL COMMUNICATION AND ITS IMPORTANCE.

Abstract. *Considering how the teacher receives information through communication tools, it is necessary to emphasize the importance of information about the student's identity. Handling - allows the person to be trained in a wide variety of conditions and skills. While dealing with students, the teacher is able to understand even the smallest parts. Although these are not so significant from the outside, they can be signs of the manifestations of necessary internal processes that happened in the person, which are very important for understanding him, in which the personality of the pedagogue plays a big role. The interpretation of the same event by different people is explained by its dependence on a person's past experience, this experience has three aspects: in general, life experience, experience of pedagogical activity, experience of dealing with students.*

Key words: *Communication, practical activities, relationships, culture of communication, communication with students, Teacher activity.*

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБЩЕНИЕ И ЕГО ЗНАЧЕНИЕ.

Аннотация. *Рассматривая способы получения преподавателем информации через средство коммуникации, необходимо подчеркнуть важность информации о личности ученика. Хэндлинг – позволяет человеку обучаться работе в самых разных условиях и навыках. Общаясь с учениками, преподаватель способен понять даже самые мелкие детали. Хотя снаружи они не столь значительны, но могут быть признаками проявления происшедших в человеке необходимых внутренних процессов, очень важных для его понимания, в которых большую роль играет личность педагога. Интерпретация одного и того же события разными людьми объясняется ее зависимостью от прошлого опыта человека, этот опыт имеет три аспекта: вообще жизненный опыт, опыт педагогической деятельности, опыт общения со студентами.*

Ключевые слова: *Общение, практическая деятельность, взаимоотношения, культура общения, общение с учениками, деятельность учителя.*

Muloqot inson faoliyatining ruhiy hamda ma’naviy asosi natijasida yuzaga kelaètgan ijtimoiy ehtièjlar bilan birgalikda namoèn bo‘ladi, «Shaxslar faoliyati motivatsiyasining asosi sifatida yuzaga chiqaètgan ehtièj, manfaat, manfaatdorlik kabi ijtimoiy iqtisodiy omillar ma’lum ma’noda ularni maqsadli o‘y fikrlari, istaklari yuzaga chiqishiga ham sabab bo‘ladi. Shaxslararo munosabatlarni, muloqot madaniyatini qay darajada shakllanishiga ham sezilarli ta’sir o‘tkazadi.

Binobarin, muloqot odamlar orasida amalga oshiriladigan faoliyatlar ichida yetakchi o‘rin egallab, u insondagi eng muhim ehtièjlarni jamiyatda yashash va o‘zini shaxs deb hisoblash bilan bog‘liq ehtièjni qondiradi. Shuning uchun ham uning har bir inson uchun ahamiyati mislsiz».

Muloqot odamlarning birgalikdagi faoliyatlari, ehtièjlaridan kelib chiqadigan turli faolliklari mobaynida bir-biri bilan o‘zaro munosabatlarga kirishish jaraènidir. Har bir shaxsning jamiyatda ado etadigan faoliyati o‘zaro munosabat va ta’sir shakllarini o‘z ichiga oladi. Chunki har qanday ish, avvalo odamlarning bir-birlari bilan til topishish, bir-birlariga turli xil ma’lumotlarni uzatish, fikr almashinuvi kabi murakkab hamkorlikni talab etadi. Shunday ekan, har bir shaxsning jamiyatda tutgan o‘rni, ishlarining muvaffaqqiyati, obro‘si uning muloqotga kirisha olish qobiliyati bilan bevosita bog‘liqdir. Bir qarashda osonga o‘xshagan shaxslararo muloqot jaraèni aslida juda murakkab bo‘lib, unga odam haèti davomida o‘rganib boradi.

Muloqotning psixologik jihatdan murakkab ekanligi haqida taniqli psixolog B.F.Parigin shunday èzadi: a) individlarning o‘zaro ta’sir jaraèni; b) individlar o‘rtasidagi axborot almashinuv jaraèni; v) bir shaxsning boshqa shaxsga munosabat jaraèni; g) bir kishining boshqalarga ta’sir ko‘rsatish jaraèni; d) bir-biriga hamkorlik bildirish imkoniyatlari; ye) shaxslarning bir-birini tushunish jaraèni. Muloqot o‘z xususiyatlariga ko‘ra turli shakl va ko‘rinishlarga ega. Muloqot inson amaliy faoliyatining moddiy ma’naviy shakllarini hamda uning ehtièjlarini o‘zida aks ettiradi. («Xalq ta’limi» jurnali, 2003 yil, 3son, 48bet). 2. O‘qituvchining talabalar bilan muomala odobi O‘qituvchi va talaba, domla va talaba o‘rtasidagi munosabat va muomala madaniyati ularning fe’l-atvori, xulqi va olgan tarbiyasining amaliy hayotda namoèn bo‘lishini bildiradi.

Kishining madaniyati, avvalo uning muomalasi, atrofdagilar bilan munosabatida ko‘zga tashlanadi. O‘qimishli, madaniyatli, o‘qituvchi hamkasbidan, talabasidan nimani, qanday so‘rashni, u èki bu masala yuzasidan murojaat qilish mumkinmi èki yo‘qligini, oilaviy munosabatlarga daxldor masalalarga munosabat bildirish zaruriyati bormi yo‘qligini yaxshi anglaydi. Muomala jaraènida suhbatdoshining kayfiyatini ko‘tarish, unga optimistik ruh bag‘ishlash, uning o‘z kuchiga ishonchini hosil qilish ham o‘qituvchining eng muhim sifatlaridan biridir. Shuni alohida ta’kidlash kerakki, tom ma’nodagi muomala madaniyatiga ega bo‘lgan o‘qituvchi shuhratparastlik, manmanlik, befarqlik, hasadgo‘ylik, g‘iybatchilik kabi illatlarga toqat qila olmaydi va unga qarshi kurashadi. O‘qituvchining muomala madaniyatining tarkibiy qismi nutq madaniyati bilan bog‘liq. Chunki nutq va unda ifodalangan so‘z kishiga ta’sir etuvchi qudratli psixologik kuchga ega. Uni faqat o‘zining mazmuni bilan emas, balki so‘zlovchining aytilaètgan fikrini ifoda qilish uslubi bilan ham ta’sir darajasi va qudratini yanada orttirish mumkin Ingliz dramaturgi B.Shou aytganidek, «Ha» so‘zini aytishning 50 dan ortiq uslubi bor, «Yo‘q» so‘zini ham shuncha uslubi bor, ammo bu so‘zni èzishni faqat bir uslubi bor». (Xalq ta’limi jurnali, 2003

yil, 3son, 49bet). Bu fikr zamirida muloqot madaniyatiga doir juda nozik qochirim, ma'no yashiringan. O'qituvchi muloqotining negizida so'z, fikr turar ekan, fikrni baèn etish ifodasi har bir o'qituvchining saviyasi, ma'naviy dunèsi, madaniyatiga asoslanadi. O'qituvchining muloqot madaniyati nafaqat shaxslararo munosabatlarga, balki shu bilan birga ishlab chiqarish, mehnat jamoasi, jamiyat haètiga ham kerakligini hisobga oladigan bo'lsak, bugungi kunda talaba, talabalar fe'l- atvorini o'rganish, ularning bir-birlariga mehr-muruvvatli bo'lishga o'rgatish, diniy aqidaparastlik tomir otaètgan hozirgi davr uchun jamiyatni insonparvarlashtirish naqadar dolzarbligini anglash mumkin. Umuman olganda, muloqot madaniyatini takomillashtirish umuminsoniy ehtièj sifatida o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Atoqli adib B.Shou so'zlari bilan aytganda: «Biz hozir havoda qush kabi uchishni, suvda baliq kabi suzishni o'rganib olgan bo'lsakda, bizga bir narsa — insonlardek yashashni o'rganib olish yetishmaydi». Artur Konon Doyl asarining qahramoni, mashhur izquvar Sherlok Xolms ta'kidlaganidek: «Har bir inson o'z xususiyatiga ko'ra hal etilmaydigan jumboq»dir. Kishilar xulqi, fe'l atvori bilan birbirlaridan farq qiladilar, ammo ular orasidagi o'xshashlik ma'lum darajada saqlanib qoladi. Demak, odamzodning tashqi turqi tarovatigina, balki ichki olami, maslagi, insoniy qièfasi, hozirgi ko'rinishi uzoq tarixiy kamolot natijasidir. Bu kamolot zamirida esa kishilar o'rtasidagi muloqot hamda muomala madaniyati turganligi sir emas. Shu sababli o'qituvchining muloqot madaniyatida ham oqilona ehtièjni anglab olish muhim vazifadir. 3. O'qituvchining talabalar bilan muloqot olib borish yo'llari. O'qituvchining ish faoliyati davomida talabalar bilan muomala munosabatlari katta o'rin egallaydi. Bu jaraènda talaba insoniyat to'plagan bilimlarni, muomala qilish tajribalarini o'zlashtiradi. O'qituvchi esa pedagogik jaraènda asosiy shaxs bo'lib xizmat qiladi, chunki unga èsh avlodni o'qitish va tarbiyalash vazifasi yuklatilgan. O'qituvchi talabalarni o'qitish va tarbiyalash jaraènida umuminsoniy va milliy urf odat mezonlaridan saboq beradi. Talabalar muomala odobini, muloqot olib borish yo'llarini asosan o'qituvchi timsolida anglab oladilar.

Muallim talaba uchun bir umr ideal, ibrat, namuna bo'lib qoladi. O'qituvchi bilan talaba o'rtasidagi muloqotni tartibga soluvchi talablardan biri talabaning xulqini, muomalasini, talaba bajargan ishni odilona, to'g'ri baholashdir. Muloqotlar jaraènida o'qituvchi ayrim talablarga rioya qilishiga to'g'ri keladi: o'z ishi jaraènida o'qituvchi har bir talabaning qadr-qimmatini inson sifatida hurmat qilishi, talabaga nisbatan ishonchi; talabaga mehribon, g'amxo'r bo'lishi, shodligiga ham, tashvishlariga ham sherik bo'lish; talabalar bilan har qanday muloqot jaraènida alohida èndoshish, pedagogik taktni saqlash. O'qituvchi faoliyatida sharqona umuminsoniy qadriyatlardan foydalanish. Milliy dastur, ta'lim to'g'risidagi Qonundan kelib chiqadigan vazifalarni maktab talabalari, o'quv yurtlarining pedagog xodimlari, professor o'qituvchilari amalga oshiradilar. Shu bois pedagog xodimlar o'zlarining kasbkor sha'ni va qadr-qimmatlarini himoya qilishlari: odob-axloq qoidalariga rioya etishlari, talaba, talaba va talaba, o'qituvchi talaba shaxsining qadr-qimmatini asrashlari; talabalarni mehnatga, qonunlarga, ota-onalarga, ma'naviy tarixiy, madaniy milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, atrof-muhitga ehtiètkorlik bilan munosabatda bo'lish ruhida tarbiyalashlari, ibratli faoliyatlari va shaxsiy namunalari bilan umuminsoniy axloq qoidalariga, haqiqat, adolat, vatanparvarlik, yaxshilik va boshqa xayrli xislatlarga nisbatan e'tiborni qaror toptirishlari lozim.

REFERENCES

1. Abdullayeva S., Maxmudova Z., Xujakulov S. TIBBIY TA'LIMDA VR TEXNOLOGIYA //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – Т. 2. – №. 11. – С. 1140-1144.
2. Abdusamatovich K. S., Olimjonovna T. F. Application of web applications in medicine //Eurasian Research Bulletin. – 2022. – Т. 14. – С. 46-50.
3. Nabiyeva, S. S., Rustamov, A. A., Malikov, M. R., & Ne'matov, N. I. (2020). Concept of medical information. European Journal of Molecular and Clinical Medicine, 7(7), 602-609.
4. Malikov, M. R., Rustamov, A. A., & Ne'matov, N. I. (2020). STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF MEDICAL INFORMATION SYSTEMS. Theoretical & Applied Science, (9), 388-392.
5. Berdiyevna, A. S., & Olimjonovna, T. F. (2022). INNOVATIVE APPROACHES IN THE EDUCATION SYSTEM TO INCREASE YOUTH PARTICIPATION. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(3), 674-677.
6. Esirgapovich, K. A. (2022). THE EASIEST RECOMMENDATIONS FOR CREATING A WEBSITE. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(2), 758-761.
7. Toxirova, F. O., Malikov, M. R., Abdullayeva, S. B., Ne'matov, N. I., & Rustamov, A. A. (2021). Reflective Approach In Organization Of Pedagogical Processes. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(03), 2020.
8. Ne'matov, N., & Rustamov, T. (2022). SANATORIYLAR ISHINI AVTOMATLASHTIRISH: BRON XIZMATI VA UNING STRUKTURASI. Eurasian Journal of Academic Research, 2(11), 763-766.
9. Ne'matov, N., & Ne'matova, N. (2022). OLIY TA'LIM TIZIMI TALABALARIGA O'ZBEK TILINI O'QITISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. Академические исследования в современной науке, 1(19), 37-38.
10. OB Akhmedov, AS Djalilov, NI Nematov, AA Rustamov // Directions Of Standardization In Medical Informatics // Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL), 2(2), 1-4 p. 2021
11. Ne'matov, N., & Isroilov, J. (2022). TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH YUTUQ VA KAMCHILIKLARI. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot, 1(25), 162-164.
12. Ne'matov, NI. (2022). TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH SAMARADORLIGI. Academic Research in Educational Sciences (ARES) 3 (2), 118-124
13. Berdiyevna, A. S., Fazliddinovich, S. R., & Uralovich, R. N. (2022). Use of Information Technology in Improving the Quality of Education. Eurasian Research Bulletin, 14, 134-138.Abdullayeva, S. B., & Dosmurodova, S. S. (2022). THE ROLE OF THE FAMILY IN THE FORMATION OF VALUE DIRECTIONS IN YOUTH. Procedia of Theoretical and Applied Sciences, 1(1), 93-95.
14. Olimjonovna, T. F. (2023). SOCIO-HISTORICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF INTEREST IN THE PROFESSION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING THROUGH PEDAGOGICAL COMMUNICATION.

15. Berdiyevna, A. S., & Shokirovich, X. S. (2023). Prospective Directions of Implementation of Modern Information Technologies in Education. Eurasian Journal of Research, Development and Innovation, 17, 7-11.
16. Berdiyevna, A. S., Akramovna, M. M., & Olmasovna, R. P. (2023). Research in the Process of Education of Medical Students Shaping Their Abilities. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 17, 95-99.
17. Ismatullayevich, N. N. (2023). The role of educational websites in the development of student's higher education systems. Eurasian Journal of Research, Development and Innovation, 17, 17-20.
18. Ismatullayevich N. N., Ilxomovna M. Z. Automation of Sanatorium Work: Reservation Service and its Structure //Miasto Przyszłości. – 2022. – T. 29. – C. 65-67.
19. Olimjonovna T. F. Pedagogical Communication and its Role and Significance in Developing the Professional Thinking of Students //Eurasian Scientific Herald. – 2023. – T. 16. – C. 82-86.
20. Berdiyevna, A. S., Ilhomovna, M. Z., & Ogli, K. S. S. (2023). Modern methods of information exchange in polyclinic conditions. Genius Repository, 25, 16-20.
21. Abdullayeva, S., Maxmudova, Z., & Xo'jaqulov, S. (2023). MODERN METHODS OF INFORMATION EXCHANGE IN POLYCLINIC CONDITIONS. Modern Science and Research, 2(10), 304-310.
22. Махмудова, З. И., & Аббосова, Р. Р. (2023). ТЕМА: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРОСЛИ. Gospodarka i Innowacje., 33, 164-169.
23. Илхомовна, М. З., & Ражабоевна, А. Р. (2023). ТЕМА: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРОСЛИ.
24. Maxmudova, Z. (2023). THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(3), 52-54.
25. Maxmudova, Z., Mehmonov, A., Maxsiddinova, O., & Tirkashev, A. (2023). SCIENTIFIC STUDIES SHOWING HOW MUCH PART OF THE BRAIN A PERSON USES. Modern Science and Research, 2(10), 960-964.
26. Tohirova, F., & Esanmurodova, D. (2024). THE IMPORTANCE, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE MODULAR PROGRAM IN THE EDUCATIONAL SYSTEM. Modern Science and Research, 3(1), 789-794.
27. Olimzhanovna, T. F. (2023). Facts About the Poisonous Mammal-Loris. Miasto Przyszłości, 42, 592-594.
28. Elamanova, M., & Toxirova, F. (2023). FACTS ABOUT THE POISONOUS MAMMAL-LORIS. Modern Science and Research, 2(12), 226-229.
29. Olimjonovna, T. F. (2023). FERMENTLAR VA ULARNING INSON ORGANIZMIDAGI O'RNI.
30. Olimjanovna, T. F. (2023). ZAHARLI SUTEMIZUVCHI-LORIS HAQIDA FAKTLAR.
31. Olimjonovna, T. F., Rustamjonovna, T. P., & Zafarovna, I. S. (2023). Causes Leading to Baldness and How to Deal With Them. Miasto Przyszłości, 42, 216-220.

32. Abdusamatovich, K. S., & Olimjonovna, T. F. (2023). Information technologies in the economy. Genius Repository, 26, 30-33.
33. Olimjonovna, T. F. (2023). TELEMEDITSINA TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH.
34. Olimjonovna, T. F. (2023). AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI TA’LIM JARAYONIDA QO ‘LLASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI.
35. Karabaev, S., & Toxirova, F. (2023). DEVELOPMENT OF TELEMEDICINE TECHNOLOGIES. Modern Science and Research, 2(4), 698-702.
36. Karabaev, S., & Toxirova, F. (2023). PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS OF USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Modern Science and Research, 2(4), 703-707.
37. Abdusamatovich, K. S., & Olimjonovna, T. F. (2023). Information technologies in the economy. Genius Repository, 26, 30-33.
38. Olimjonovna, T. F. (2024). Basic Recommendations for Protection Against Computer Viruses. Miasto Przyszłości, 45, 302-305.
39. Olimjonovna, T. F., Sobirovna, A. M., & Bakhtiyorovich, N. N. (2024). Development of Telemedicine Technologies. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 3(2), 114-118.
40. Tohirova, F., Abdullaeva, M., & Nasrullayev, N. (2024). PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS OF USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Modern Science and Research, 3(1), 164-169.
41. Baxtiyorovich, N. N., & Olimjonovna, T. F. (2024). AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI.
42. Olimjonovna, T. F. (2024). MODUL DASTURI TA'LIM TIZIMIDA AHAMIYATI, USTUN TOMONLARI VA KAMCHILIKLARI.
43. Ураков, Ш. У., Жураев, Ж. У., Абдуллаева, С. Б., & Тохирова, Ф. А. (2020). ПРОВЕДЕНИЕ ЦИФРОВОЙ РАБОТЫ СИГНАЛОВ БИОМЕДИЦИНЫ ПРИ ПОМОЩИ ВЕЙВЛЕТОВ ХААРА И ДОБЕШИ. Биология ва тиббиёт муаммолари, (6), 118-122.